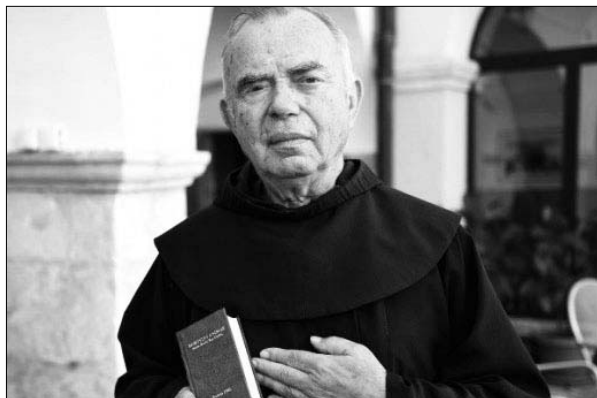

in memoriam

Prof. dr. sc. fra Emanuel Franjo Hoško (25. ožujka 1940. – 1. siječnja 2019.)

Emanuel Franjo Hoško, svećenik i franjevac Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, rođen je 25. ožujka 1940. godine u Pakračkom Antunovcu od oca Franje Hoška i majke Elizabete rođene Eiserle. Na krštenju je dobio ime Franjo. Nakon osnovne škole u rodnom mjestu, stupa u sjemenište Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu gdje je stekao srednjoškolsku

naobrazbu i 1958. godine maturirao u Franjevačkoj gimnaziji. U Franjevački red ušao je u novicijatu u Cerniku 5. kolovoza 1956., a 6. kolovoza 1957. godine položio je prve zavjete. Svečane redovničke zavjete položio je 17. rujna 1962. godine. Redoviti teološko-filozofski studij završio je na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje je potom specijalizirao crkvenu povijest, magistrirao i 1968. godine doktorirao disertacijom »Škole hrvatske franjevačke provincije sv. Ladislava (1613. – 1783.)«. Na KBF-u je habilitirao 1976. godine radom »Dvije osječke visoke škole u 18. stoljeću«.

Dugogodišnji pedagoški rad započeo je u Rijeci kao predavač opće i hrvatske crkvene povijesti na Franjevačkome filozofskom učilištu na Trsatu (1967. – 1977.) i Visokoj bogoslovnoj školi u Rijeci, odnosno Teologiji u Rijeci (1967. – 1977., 1987. – 1991., 2000. – 2010.). Predavao je i na institutima Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu: na Povijesnom (1976. – 1978.), Katehetskom institutu (1978. – 1987., 1997. – 2000., 2000. – 2010.) i Teološkom institutu za laike (1997. – 2000.). Također je održavao nastavu na poslijediplomskom studiju KBF-a (1977. – 1997.). Godinu dana proveo je u arhivskom istraživanju u Rimu (1977. – 1978.). U mirovinu odlazi 2010. godine kao redoviti profesor Sveučilišta u Zagrebu.

Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1965. godine u Zagrebu te je obavljao niz pastoralnih dužnosti kao srednjoškolski i studentski vjeroučitelj u Rijeci (1967. – 1977.), kapelan, gvardijan i župnik Župe Sv. Križa u Novom Zagrebu (1978. – 1987.; 1997. – 2000.), u svojem pastoralnom radu osobito se bavio radom s obiteljima i odgojem mladih. Kao upravitelj Svetišta Majke Božje Trsatske i gvardijan trsatskog samostana (1987. – 1991.)

predvodio je 1991. godine organizaciju i izvedbu proslave 700. godišnjice trsatskog svetišta. Nakon toga odlazi na službu generalnog definitora franjevačkog reda (1991. – 1997.), čime postaje član upravnog vijeća franjevačkog reda u Rimu kao predstavnik zapadno-slavenskih i južnoslavenskih franjevaca. U više navrata bio je kao definitor u upravi Provincije, vizitator provincija južnoslavenske konferencije, uspio je u svojem naumu uspostavljajući franjevačkih provincija u Ukrajini za franjevce istočnog i zapadnog obreda, a obnašao je i brojne druge službe u samoj Provinciji.

Iako je o. Emanuel Franjo Hoško zapamćen po svojim historiografskim radovima, cijeli svoj svećenički i redovnički život uspješno je povezivao znanstveni rad i pastoralno djelovanje. Napisao je velik broj znanstvenih radova i knjiga, popularnih članaka, pastoralnih priručnika i nekoliko knjižica pastoralne tematike vezane uz obiteljski život kršćanskih vjernika. Propovijedanje, tjedni susreti vjernika koji se dotiču vjerskih, kulturnih i društvenih tema u duhu Drugoga vatikanskog koncila, osnovno su obilježje aktivnog djelovanja o. Emanuela u kulturnom i znanstvenom životu Crkve u Hrvata, gdje je uvijek gledao franjevačko poslanje kao ono koje je od svojih početaka bilo u službi poslanja Crkve. Zastupajući tu tezu, na znanstvenoj razini i u praktičnom radu, Hoško je na tradicijama hrvatskog franjevaštva pokazao smjer aktivnog života franjevca u poslanju Crkve, ostvarujući eklezijalno obilježje franjevačkog reda zacrtanog još od samog Franje Asiškoga. U knjizi »Bilješke iz riznice života«, koja je izdana 2015. godine povodom pedesete godina svećeništva fra Emanuela Franje Hoška, u razgovoru s novinarkom Mirjanom Grce Hoško je oporučno ostavio svoj životni stav u služenju Crkvi, franjevačkom redu i hrvatskom narodu u kratkoj izjavi: »Moje svećeništvo je, mislim da mogu tako reći, impregnirano mojim franjevaštvom« (str. 44).

Njegov iznimno velik historiografski rad obilježava oko 150 bibliografskih jedinica. Većina njegovih radova vezana je uz povijest franjevaca na hrvatskom prostoru, osobito slavonskih franjevaca u 17. i 18. stoljeću. Polazeći od franjevačke povijesti baroknog razdoblja, kako je sam nazivao vrijeme kojim se najviše bavio, Hoško je počeo od tema franjevačkog školstva u vrijeme procvata u 17. i 18. stoljeću, dolazeći polako do vremena jozefinizma, koje ga je profiliralo u vrhunskog stručnjaka za povijest jozefinizma u Hrvatskoj na nacionalnoj razini. Pišući o jozefinizmu, o. Emanuel dao je važan doprinos shvaćanju tog temeljnog obilježja hrvatske povijesti s kraja 18. i 19. stoljeća. Kao istraživač tzv. bečke škole pristupao je toj tematici na tragu sukoba dvaju suprotnih tendencija cezaropapizma i obnovnog katoličanstva. Iza sebe Hoško je ostavio velik broj monografskih djela od kapitalne važnosti za hrvatsku nacionalnu povijest i povijest franjevaca na hrvatskom prostoru. Bio je glavni urednik i pokretačka snaga kapitalnog biografskog djela za cjelokupno hrvatsko franjevaštvo *Hrvatski franjevački biografski leksikon* (Zagreb, 2011.) Baveći se sustavnim znanstvenim proučavanjem visokog školstva franjevaca kontinentalne Hrvatske, Hoško je prvi objavio niz članaka i izvora kao prilog dugoj povijesti hrvatskog škotizma, odnosno bogate franjevačke filozofsko-teološke baštine u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Hoško je prije više od pet desetljeća počeo istraživati povijest franjevačkih visokih škola u Zagrebu, zatim u Osijeku, Petrovaradinu, na Trsatu, u Budimu i u Pečuhu. Paralelno s time istraživao je pastoralno djelovanje franjevaca na prostoru od Trsata do Dunava i Bačke. Rezultate dugogodišnjih istraživanja objavio je u trilogiji: *Franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj kroz stoljeća* (KS, Zagreb, 2000.), *Franjevačko služenje poslanju Crkve u kontinentalnoj Hrvatskoj kroz stoljeća* (KS, Zagreb, 2001.) i *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvat-*

skoj (KS, Zagreb, 2002.). Usredotočen na fenomen jozefinizma u Crkvi u Hrvata u kontekstu društvenog i crkvenog sustava Habsburške Monarhije, koji je pripremio put liberalizmu u Hrvatskoj u 19. stoljeću, napisao je pet knjiga: *Marijan Jaič, obnovitelj među preporoditeljima* (SKC, Zagreb, 1996.), *Euzebije Fermendžin, crkveni upravnik i povjesnik* (SKC, Zagreb, 1998.), *Josip Pavišević, svjedok jozefinizma u Slavoniji i Podunavlju* (KS, Zagreb, 2003.), *Biskup Vrhovac između baroka i liberalizma* (KS, Zagreb, 2007.), *Grga Čevapović, osporavatelj ranog liberalizma* (Salesiana, Zagreb, 2011.). Članci vezani uz franjevačko pastoralno i obrazovno djelovanje u povijesti Slavoniji, koje je Hoško izdavao dugi niz godina u različitim znanstvenim časopisima, sabrani su i izdanu u dvije knjige: *Slavonska franjevačka učilišta* (KS, Zagreb, 2011.) i *Slavonska franjevačka ishodišta* (KS, Zagreb, 2011.) Također su objavljeni u posebnoj knjizi, *Zapadnohrvatske povijesne teme* (Rijeka, 2009.), i brojni povijesni znanstveni članci koji se bave tematikom crkvene povijesti zapadne Hrvatske.

Iz suradnje s katehetskom revijom *Kateheza* nastala je knjiga *Negdašnji hrvatski katekizmi* (SKC, Zagreb, 1985.), da bi nakon toga nastalo nekoliko katehetsko-pastoralnih priručnika: *Pisma roditeljima. Pomagalo za vjerski odgoj u predškolskoj dobi* (Rijeka, 1991. i 1992.), *Kršćanin. Kateheze za katekumenat odraslih* (Zagreb, 1998.) i *U braku zajedno živjeti i vjerovati* (Rijeka, 2001.). Također autor je zbirke povijesnih, odnosno povijesno-teoloških eseja sabranih u knjige *Na vrhu trsatskih stuba* (Rijeka, 1991. i 2007.) i *Marijopoljblje naših starih* (Rijeka, 1992.). Zatim je urednik i autor priloga u monografijama *Marijin Trsat* (Rijeka, 1990.) i *Svetište Majke Božje Trsatske* (Rijeka, 2003.) te u koautorstvu s Marijanom Bradanovićem autor vodiča kroz svetište s brojnim povijesnim podacima *Marijin Trsat. Vodič kroz Svetište Majke Božje Trsatske i franjevački samostan* (Rijeka, 2002.). Knjiga *Franjevci među Hrvatima u Sydneyu* (Rijeka, 1990.) specifična je studija sazdana na izvornim dokumentima i svjedočanstvima živih ljudi. Svoj obol franjevcima čuvarima Svetišta na Trsatu, propovjednicima, pastoralnim djelatnicima i braći koja su tamo služila kroz niz stoljeća ostavio je u svojoj knjizi *Trsatski franjevci* (Rijeka, 2004.). Bio je urednik mnogih zbornika radova, urednik *Riječkog teološkog časopisa*, organizator znanstvenih skupova, publicist i aktivni pastoralni djelatnik, koji je svoja iskustva pretakao i u priručna pastoralna djela. Osim toga Hoško je crkveni povjesničar Trsata i zapadne Hrvatske. Nekim svojim radovima pokazao se i kao vrstan poznavatelj umjetnosti, čime je pokazao njegovanje duha suradnje i interdisciplinarnosti. Osobito kao dugogodišnji predavač nacionalne povijesti hrvatskoga srednjeg vijeka na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Rijeci i kao suradnik Odsjeka za kroatistiku istoga fakulteta, s kojima je surađivao na brojnim projektima i simpozijima interdisciplinarnog tipa.

Posljednje godine svojega života Emanuel Franjo Hoško proveo je na Trsatu, gdje je uz znanstveni rad djelovao i na pastoralu mladih, obitelji i intelektualaca. Kao svećenik i redovnik radio je na evangelizaciji te afirmirao dijalog vjere i kulture. Cijelo vrijeme bio je na službi hodočasnicima i za potrebe trsarskog svetišta napisao scenarij za film o trsatskom svetištu, kao i za film o trećem pohodu pape Ivana Pavla II. Hrvatskoj, kada se papa pridružio stoljetnom nizu trsatskih hodočasnika. Zbog iznimnoga znanstvenog, kulturnog, obrazovnog i pastoralnog rada Grad Rijeka uručio mu je 2012. godine nagradu za životno djelo. U obrazloženju nagrade piše kako mu se ona dodjeljuje »za znanstveni rad, izniman doprinos trsatskoj sakralnoj baštini te osobno svjedočanstvo kulturi dijaloga«.

Od 2008. godine zdravlje o. Emanuela počelo se naglo pogoršavati, iako je i dalje vrlo aktivno djelovao kao znanstvenik i propovjednik trsatskog svetišta. No gubitak vida posljednje dvije godine onemogućio mu je i taj dio rada, stoga je svoje posljednje godine provodio u miru svetišta i pod okriljem Majke Božje Trsatske, u okruženju u kojemu se odvijao najveći dio njegovog života, od ređenja 1965. godine. Franjo Emanuel Hoško umro je u Rijeci 1. siječnja 2019. godine od posljedica moždanog udara.

Nekoliko rečenica iz već spomenutog djela *Bilješke iz riznice života* svakako treba spomenuti kao putokaz mladim naraštajima svećenika i redovnika, ali i laika, u kojem smjeru treba naviještati evanđeosku poruku danas: »Religija ne svojata sebi pravo da će riješiti sve probleme koji imaju svoju zakonitost, ali ona mora osposobiti čovjeka da donosi konačne odluke u kojima se čuva cjelina čovjeka i svijeta. To nije zadaća ni znanosti, ni ideologije, a ni politike. One nemaju odgovor na pitanja o istini i vrijednosti, o životu i smrti, a ta pitanja čovjek mora rješavati. Hoću reći da se danas i u nas pojavljuju religije ili religijski pokreti koji se naslanjaju na iracionalno, osjećajno, čak praznovjerno i magično. Nije to mimoišlo ni zapadnu Europu gdje se razmahala sekularizacija i s njome vezana ateizacija... Globalizacija smješta Crkvu u nov kontekst u pogledu ostvarenja njezina poslanja univerzalizacije u svijetu. Time se povećava mogućnost ispunjenja tog zadatka, no o kršćanima će ovisiti hoće li se to u stvarnome životu i dogoditi. Prije svega to ovisi o svjedočanstvu duhovne dimenzije čovjeka koju kršćani ostvaruju u svojoj osobitoj pridruženosti Isusu Kristu. On ih obvezuje na sudjelovanje u gospodarskom, političkom, socijalnom i kulturnom životu – i na taj način razotkrivaju svoju vjeru u evanđelje – ali prije svega na povećanu odgovornost u tome djelovanju« (169–171).

Franjevac i svećenik Emanuel Franjo Hoško ostavio je iza sebe izniman znanstveni i pastoralni trag. Spajajući stoljetnu tradiciju i poslanje hrvatskih franjevaca, afirmirao se u kvalitetnog i priznatog znanstvenika, izvrsnog pastoralnog radnika i svećenika na tragu obnove Drugoga vatikanskog sabora. Znanstveno obrađujući franjevačku povijest na hrvatskom tlu, otvarao je nove prostore za proučavanje crkvene i nacionalne povijesti, a vrijedna iskustva toga rada pretakao u konkretnu životnu stvarnost Crkve.

Daniel Patafta